

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Bakalářská práce

Povědomí mladé generace o zásadních milnících české historie

Lucie Živná

© 2021 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Lucie Živná

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Povědomí mladé generace o zásadních milnících české historie

Název anglicky

Young generation awareness about Czech history landmarks

Cíle práce

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, na část teoretickou a výzkumnou. Cílem první teoretické části je popsat milníky české historie, které jsou dle zkoumané literatury považovány za ty nejvýznamnější. Zároveň v této části budou představeny učební osnovy žáků na středních školách pro zjištění úrovně znalostí základů historie respondentů.

Ve výzkumné části bude na základě vhodných statistických metod vyhodnoceno, jaký mají přehled žáci ze střední školy a gymnázia a bude analyzováno, zda jejich skutečné znalosti odpovídají tomu, co je předpoklad v rámci užitých učebních osnov.

Metodika

Teoretická část práce bude vycházet ze studia odborné literatury, relevantních internetových zdrojů a z učebních osnov vybraných škol. Tyto teoretické poznatky budou sloužit jako východisko pro výzkumnou část práce.

V praktické části práce budou pro sběr dat využity dotazníky. Dotazníkové šetření bude probíhat na gymnáziu Na Vítězné pláni a Obchodní akademii Bubeneč. V každé škole se šetření zúčastní 40 respondentů. Dotazník bude obsahovat 12 otázek zaměřených na 4 zásadní milníky vybraných dle odborné literatury. Při zpracování dat z průzkumu bude využito výpočtu vhodných statistických metod. Zjištěná data budou interpretována v závěrečné kapitole.

Doporučený rozsah práce

40 stran

Klíčová slova

historie, dotazník, generace, znalosti, statistika

Doporučené zdroje informací

- CÍLEK, Roman a MOULIS, Miloslav. 100 hodin, kdy umírala republika. Vyd. 1. Praha: Pražská vydavatelská společnost, 2009. 167 s., [8] s. obr. příl. Magnet; sv. č. 9. ISBN 978-80-7250-440-4.
- CYHELSKÝ, L. – KAHOUNOVÁ, J. – HINDLS, R. *Elementární statistická analýza*. Praha: Management Press, 1996. ISBN 80-85943-18-2.
- HENDL, J. *Přehled statistických metod : analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-482-3.
- HINDLS, R. – HRONOVÁ, S. – SEGER, J. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional publishing, 2006. ISBN 80-86419-99-1.
- KÁBA, B. – SVATOŠOVÁ, L. *Statistické nástroje ekonomického výzkumu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-359-9.
- KLÁPŠTĚ, Jan, ed. a ŠEDIVÝ, Ivan, ed. *Dějiny Česka*. Vydání první. Praha: NLN, 2019. 349 stran. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-338-9.
- ŘEZANKOVÁ, H. *Analýza dat z dotazníkových šetření*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-49-8.
- Ústav pro studium totalitních režimů, 2020, [online]. ÚSTR. [cit. 21.7.2020]. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/uvod/doba-nesvobody-1938-1945/tri-osudove-breznovy-dny-14-16-brezen-1939/>
-

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Zuzana Dlubalová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 2. 10. 2020

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Povědomí mladé generace o zásadních milnících české historie" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí bakalářské práce Ing. Zuzaně Dlubalové, Ph.D. za její ochotu, vstřícnost, čas a odborné rady. Rovněž chci poděkovat pedagogům z Gymnázia Na Vítězné pláni a z Obchodní akademie Bubeneč za pomoc s šířením dotazníků studentům.

Povědomí mladé generace o zásadních milnících české historie

Abstrakt

Tato bakalářská práce je zaměřena na povědomí mladé generace o zásadních milnících české historie. Byly vybrány čtyři zásadní milníky pro české i československé dějiny – roky 1939, 1948, 1968, 1989. Pro výzkum byli vybráni studenti ze dvou středních škol, a to z Gymnázia Na Vítězné pláni a z Obchodní akademie Bubeneč. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 159 studentů. Respondenti odpovídali na 12 otázek týkajících se zvolených milníků. S každým milníkem souvisely vždy 3 otázky.

Správné odpovědi a přehled znalostí studentů byly vyhodnoceny ve vlastní části práce pomocí vhodných grafů. Bylo zjištěno, že studenti mají průměrný přehled o historii 20. století, ale poměrně velký zájem o navýšení počtu hodin věnovaných dějinám 20. století. Dále byly stanoveny hypotézy, které byly ověřeny pomocí χ^2 – testu nezávislosti. Byl posuzován počet správných a špatných odpovědí v souvislosti se studovanou školou a pohlavím. Ani v jednom z obou případů se neprokázal vztah mezi danými znaky. Studovaná škola ani pohlaví nemá vliv na povědomí studentů o historii 20. století.

Zpestření výuky a navýšení počtu hodin věnovaných dějinám 20. století by tedy mohlo být správnou cestou k získání lepšího historického povědomí mladých lidí a ke splnění požadavku studentů dozvědět se více o zajímavé části české historie.

Klíčová slova: historie, student, dotazník, respondent, hypotéza, odpověď, dějiny, povědomí, gymnázium, obchodní akademie, dějepis

Young generation awareness about Czech history landmarks

Abstract

This bachelor thesis focuses on the awareness of the young generation about the essential milestones in Czech history. I have chosen four essential milestones in both Czech and Czechoslovakian history – 1939, 1948, 1968, 1989. The research has been carried out on a number of 159 students attending two high schools, Gymnázium Na Vítězné pláni and Obchodní akademie Bubeneč. The students who have participated in the survey, have answered 12 questions concerning the chosen milestones. Each milestone was covered by three questions.

The correct answers and the overview of the students' knowledge were assessed with the use of graphs in a separate part of the thesis. I discovered that the students have average knowledge concerning the historic events of the 20th century. They also wish that the number of classes taught at school on the topic would increase. I further concluded various hypotheses verified by the chi – square test. I have considered the number of the right and wrong answers in the context of sex and the school the respondent was attending. In neither of the two cases, a relation between these features has been discovered. The school attended by the respondent or his or her sex has no influence in that matter.

To liven up and to increase the number of lessons dedicated to the topic of history of the 20th century could be the right direction to take when providing students with better knowledge of history and with living up to their wish to learn about the interesting events of Czech history.

Keywords: history, student, survey, respondent, hypothesis, response, cognizance, grammar school, business school, history class

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
2.2.1 Sběr dat	11
2.2.2 Asociační tabulka a nulová hypotéza.....	13
3 Teoretická východiska	15
3.1 Popis historických událostí	15
3.1.1 Rok 1939.....	15
3.1.2 Rok 1948.....	16
3.1.3 Rok 1968.....	17
3.1.4 Rok 1989.....	17
3.2 Literární řešerše.....	19
4 Vlastní práce.....	25
4.1 Zvolené subjekty	25
4.1.1 Charakteristika zvolených subjektů	25
4.1.2 Náhled do vzdělávacích plánů zvolených subjektů	26
4.2 Dotazníkové šetření.....	28
4.2.1 Výsledky jednotlivých škol	28
4.3 Hypotézy	36
5 Výsledky a diskuse	39
5.1 Doporučení.....	39
6 Závěr.....	40
7 Seznam použitých zdrojů	41
7.1 Knižní zdroje.....	41
7.2 Internetové zdroje.....	41
8 Přílohy	44

Seznam grafů

Graf 1 – OA – spokojenost a počtem hodin věnovaných dějinám 20. století.....	29
Graf 2 – OA – přehled správnosti odpovědí z 1. okruhu otázek – 1939	29
Graf 3 – OA – přehled správnosti odpovědí z 2. okruhu otázek – 1948	30
Graf 4 – OA – přehled správnosti odpovědí z 3. okruhu otázek – 1968	31
Graf 5 – OA – přehled správnosti odpovědí ze 4. okruhu otázek – 1989.....	31
Graf 6 – Gymnázium – spokojenost a počtem hodin věnovaných dějinám 20. století.....	32
Graf 7 – Gymnázium – přehled správnosti odpovědí z 1. okruhu otázek – 1939	33
Graf 8 – Gymnázium – přehled správnosti odpovědí z 2. okruhu otázek – 1948	34
Graf 9 – Gymnázium – přehled správnosti odpovědí z 3. okruhu otázek – 1968	35
Graf 10 – Gymnázium – přehled správnosti odpovědí z 4. okruhu otázek – 1989	36

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Obecné znázornění asociační tabulky.....	13
Tabulka 2 – Pozorované četnosti studované školy a správných a špatných odpovědí	37
Tabulka 3 – Očekávané četnosti studované školy a správných a špatných odpovědí	37
Tabulka 4 – Pozorované četnosti pohlaví a správných a špatných odpovědí	37
Tabulka 5 – Očekávané četnosti pohlaví a správných a špatných odpovědí	38

1 Úvod

Pro tuto práci bylo zvoleno téma „Povědomí mladé generace o zásadních milnících české historie“, zejména historie 20. století. Téma bylo zvoleno z několika důvodů. Pro vývoj společnosti je velice důležité, aby mladá generace znala historii jejich rodné země a poučila se z případných chyb našich předků. O historii se zajímá čím dál tím méně lidí, a tak je důležité dalším generacím poskytnout zajímavé a podstatné informace a motivovat je k většímu zájmu o historii. K této problematice se vyjadřuje hned několik autorů v jejich odborných člancích, kde se zabývají podobnými výzkumy. Předmětem jejich výzkumů je zjištění, jak velký zájem o historii projevují žáci a studenti základních a středních škol, zahrnují také názory pedagogů.

Tato bakalářská práce zkoumá, jaký mají studenti přehled o novodobé historii. Zjišťuje případné rozdíly mezi odborně zaměřenou střední školou a gymnáziem. Prověřuje studenty, zda se orientují v zásadních událostech českých dějin lépe nebo naopak hůře. Dalším cílem je zjistit, zda má vliv typ školy nebo pohlaví studentů na jejich historický rozhled. Nedílnou součástí výzkumu je také zjistit spokojenost studentů s počtem hodin věnovaných historii 20. století.

V teoretické části práce je upřesnění čtyř vybraných historických milníků a jejich popis. Dále se práce zabývá literární rešerší zaměřenou na výzkumy podobného charakteru. V empirické části práce jsou popsány školní vzdělávací programy obou zvolených středních škol a konkrétní zastoupení dějepisného učiva v učebních a tematických plánech. Pro další část výzkumu byl vypracován dotazník, který byl předložen studentům z obou škol. K vyhodnocení dotazníku jsou použity grafy znázorňující správné a špatné odpovědi týkající se konkrétního okruhu otázek. Dále jsou stanoveny dvě hypotézy, které jsou ověřeny pomocí χ^2 – testu nezávislosti. Je testováno, zda má vliv studovaná škola a pohlaví studentů na jejich přehled o české i československé novodobé historii. V závěru práce je shrnutí výsledků a krátké doporučení.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, na část teoretickou a výzkumnou. Cílem teoretické části je popsat milníky české historie, které jsou dle uvedené literatury považovány za ty nejvýznamnější. Zároveň v této části jsou představeny učební plány žáků na středních školách pro zjištění úrovně znalostí základů historie u respondentů.

Ve výzkumné části je na základě vhodných statistických metod vyhodnoceno, jaký mají přehled studenti z odborné střední školy a gymnázia a analyzováno, zda jejich skutečné znalosti odpovídají tomu, co je předpoklad v rámci užitých učebních osnov.

2.2 Metodika

Teoretická část práce vychází ze studia odborné literatury, relevantních internetových zdrojů a ze školních vzdělávacích programů vybraných škol. Tyto teoretické poznatky slouží jako východisko pro výzkumnou část práce.

V praktické části práce byly pro sběr dat využity dotazníky. Dotazníkové šetření proběhlo na Gymnáziu Na Vítězné pláni a Obchodní akademii Bubeneč. Oproti původnímu předpokladu 40 respondentů z každé školy se nakonec výzkumu zúčastnilo celkem 159 studentů. Dotazník obsahoval 12 otázek (výběr ze čtyř možností) zaměřených na 4 zásadní milníky vybrané dle odborné literatury. Při zpracování dat z průzkumu byly využity výpočty pomocí vhodných statistických metod. Zjištěná data jsou interpretována v závěrečné kapitole.

V této kapitole jsou popsány všechny náležitosti použité metody výzkumu pro tuto práci a její zpracování. Konkrétně se tato část práce zabývá charakteristikou, principem a použitím dotazníku. Dále jsou popsány použité metody interpretace pro relevantní vyhodnocení dotazníku.

2.2.1 Sběr dat

V této práci došlo ke sběru dat k následnému vyhodnocení a určitému „měření“ a porovnání stávajících znalostí historie z 20. století studentů ze dvou vybraných školních institucí pomocí dotazníkového šetření, které se řadí i mezi metody sběru dat pro kvantitativní výzkum. Co se týká kvantitativního výzkumu jako celku, bývá dáván do souvislosti s hypoteticko-deduktivním modelem vědy, který se skládá z těchto složek:

1. Teorie – představuje nějaké obecné tvrzení jehož hlavním úkolem je interpretace určitých vztahů ve skutečném světě.
2. Hypotéza – po vyvození všech teorií dojde k selekci teorií platných, u kterých je předpokládáno nalezení určitých vztahů mezi alespoň dvěma proměnnými.
3. Operacionalizovaná definice – je potřeba užití takové definice, která je vhodná pro zjištění konkrétního výsledku.
4. Měření – provedení pozorování.
5. Testování hypotézy – jedná se o zamítnutí či potvrzení platnosti hypotézy.
6. Verifikace – ověření výsledku testování pomocí teorie.

Tyto složky však nejsou nutnou podmínkou pro kvantitativní výzkum, vyhodnocování výsledku není omezeno pouze na testování pomocí hypotéz, ale je zde možné využít i jiných statistických metod. Nedílnou součástí a důležitou složkou jakéhokoli výzkumu je dodržování základních požadavků na měření. Stěžejní je právě validita výzkumu, což znamená, zda je opravdu měřeno to, co se skutečně měřit má. Je to klíčový požadavek pro relevantnost celého výzkumu. Nicméně je velice podstatná také spolehlivost měření, bez které by se žádný výzkum nedal považovat za pravdivý (Hendl, 2008, s. 44).

Mezi způsoby sběru dat pro kvalitativní výzkum patří také dotazníkové šetření. Kvalitativní výzkum se vyznačuje především tím, že jej nelze přesně definovat, a dochází tak k odlišným názorům mezi odborníky. Ti se z důvodu rozsáhlého množství různých přístupů velice často neshodují na vymezení pravidel, způsobu a tvorbě kvalitativního výzkumu. Ve kvalitativním výzkumu je potřeba určit téma výzkumu a hlavní výzkumné otázky, které pak může výzkumník jakkoli doplnit či změnit, ať už v průběhu výzkumu nebo během sběru a analýzy dat. Proto se tento typ výzkumu řadí mezi výzkumy pružné neboli emergentní (Hendl, 2008, s. 47-48). Pro tuto práci byla použita kombinace obou výzkumů.

Dotazníkové šetření je řazeno do hlavní skupiny metod sběru dat v empirickém výzkumu. Využívá různé typy rozhovorů či testů, které je možno použít samostatně nebo ve spojení s jinými metodami. Dotazování lze rozdělit na pevně strukturované dotazníky s uzavřenými otázkami, dotazníky s volnými odpověďmi a v neposlední řadě je pak možná i kombinace obojího. Výhodou kvantitativního dotazování je, že umožňuje snadnější porovnání výsledků šetření a je celkově jednodušší, jak pro respondenty, tak pro autora výzkumu. Kvalitativní dotazování je charakteristické zejména pro svoji flexibilitu.

Výzkumník se může jakkoli přizpůsobit respondentovi v závislosti na jeho odpovědi. Výhodou je, že dotazovaný není nijak ovlivňován předem nabízenými odpověďmi, a tak má větší svobodu a možnost maximálně subjektivní odpovědi (Hendl, 2008, s. 164-166).

2.2.2 Asociační tabulka a nulová hypotéza

Asociační tabulky se nejčastěji používají v případě sledování závislosti mezi dvěma kvalitativními statistickými znaky. Označení asociační tabulka se používá tehdy, když je tabulka uspořádána do velikosti 2 x 2, ale některé zdroje ji uvádějí i jako kontingenční tabulku, pro kterou je typické především sledování více kvalitativních statistických znaků. (Kába, Svatošová, 2012, s. 132)

Tabulka 1 – Obecné znázornění asociační tabulky

Znak A	Znak B		Celkem
	Ano	Ne	
Ano	a	b	a + b
Ne	c	d	c + d
Celkem	a + c	b + d	n

Zdroj: Kába, Svatošová, 2012, s. 132

Pro posuzování vztahu mezi dvěma kvalitativními znaky je možné použít dva různé testy o nezávislosti znaků, Fisherův faktoriálový test a χ^2 – test nezávislosti. Pro použití Fisherova faktoriálového testu je nutné, aby byl rozsah souboru menší než 20, pokud je rozsah souboru větší, tak pro použití tohoto testu musí být alespoň jedna hodnota očekávaných četností menší než 5. χ^2 – test nezávislosti se používá se především při větším rozsahu souboru a zároveň se musí být všechny očekávané četnosti větší než 5. Pro výpočet očekávaných četností slouží tyto vzorce:

$$\text{Vzorec č. 1} \quad a_0 = \frac{(a + b)(a + c)}{n}$$

$$\text{Vzorec č. 2} \quad b_0 = \frac{(a + b)(b + d)}{n}$$

$$\text{Vzorec č. 3} \quad c_0 = \frac{(c + d)(a + c)}{n}$$

$$\text{Vzorec č. 4} \quad d_0 = \frac{(c + d)(b + d)}{n} \quad (\text{Kába, Svatošová, 2012, s.133})$$

Pro tento výzkum byl zvolen χ^2 – test nezávislosti na základě velkého rozsahu souboru a všech četností větších než 5. Po zvolení nulové hypotézy o nezávislosti je nutné ji otestovat pomocí testového kritéria χ^2 .

Vzorec č. 5

$$\chi^2 = \frac{n(ad - bc)^2}{(a + b)(a + c)(b + d)(c + d)}$$

Výsledná hodnota je porovnána s kritickou hodnotou z tabulky kritických hodnot χ^2 rozdělení podle hladiny významnosti α . V případě, že je hodnota testového kritéria větší než kritická hodnota ($\chi^2 > \chi^2_{\alpha}$), nulová hypotéza o nezávislosti je zamítnuta (Kába, Svatošová, 2012, s.133).

3 Teoretická východiska

3.1 Popis historických událostí

V následující části práce budou představeny jednotlivé historické milníky, které významně ovlivnily český národ a vývoj celé naší společnosti. Konkrétně budou představeny události z let 1939, 1945, 1968 a 1989.

3.1.1 Rok 1939

15. března roku 1939 začalo jedno z nejtemnějších období české historie. Už od počátku bylo cílem Adolfa Hitlera rozbití Československa. Československým prezidentem byl Emil Hácha, který odjel spolu s ministrem zahraničí Františkem Chvalkovským do Berlína zjistit Hitlerovy úmysly. V jednu hodinu a patnáct minut jsou Hácha s Chvalkovským vedeni do sálu, kde na ně čekají špičkoví prominenti Třetí říše (Cílek, Moulis, 2009, s. 92). Adolf Hitler dal prezidentu Československa na výběr mezi dvěma možnostmi. První možnost byla, že se vstup německých oddílů přemění v bitvu. Tento odpor by byl zlomen silou zbraní, a to doslova všemi prostředky, jež má Německá říše k dispozici. Druhá možnost byla, že vstup proběhne pokojně, a tudíž bude pro Hitlera snadné dát českým zemím individuální existenci, autonomii a jistotu míru národní svobody (Cílek, Moulis, 2009, s. 97). Emil Hácha prohlásil dne 15. března 1939, že v zájmu uklidnění situace vkládá s plnou důvěrou osudy českého národa a české země do rukou vůdce německého národa. Adolf Hitler přijal toto prohlášení a vyjádřil rozhodnutí, že přijme český národ do ochrany Německé říše a že mu zaručuje autonomní vývoj, zcela úměrný jeho národní svéráznosti (Cílek, Moulis, 2009, s. 98). Ve čtyři hodiny a třicet minut ráno se rozeznívá pražský rozhlas, který seznamuje posluchače s rámcovou zprávou o situaci a kapitulačním rozkazem ministra národní obrany generála Syrového. Dne 15. března v šest hodin ráno obsazuje německé vojsko Čechy a Moravu a obyvatelstvo je vyzýváno k naprostému klidu (Cílek, Moulis, 2009, s. 11).

16. března je pak vyhlášeno zřízení protektorátu Čechy a Morava, který se stal součástí Třetí říše a neměl jakoukoli státní povahu, jak ji známe, ani žádnou samostatnou armádu. Říšským protektorem byl jmenován Konstantin von Neurath, který měl velmi rozsáhlé pravomoci v rámci moci soudní, výkonné, zákonodárné i reprezentativní (ÚSTR, 2020, [online]).

28. října 1939 propukly v protektorátu celonárodní demonstrace proti nacistické okupaci. Během demonstrace byl postřelen Jan Opletal, který o pár dní později zemřel, a zavražděn Václav Sedláček. Na protest byla po pohřbu Jana Opletala uspořádána další demonstrace. Následně byly jako reakce na nepokoje 17. listopadu zavřeny všechny vysoké školy po dobu tří let. Účelem těchto akcí proti demonstrujícím ze strany Třetí říše byla hlavně snaha o potlačení české budoucí intelektuální generace a vytvoření atmosféry strachu napříč českou společností (VHÚ, 2020, [online]).

3.1.2 Rok 1948

Poté, co si čeští občané ve svobodných volbách zvolili komunistickou stranu, nastala v roce 1948 vládní krize. Vláda v tomto období čelila několika nevyřešeným politickým kauzám a změnám na postech velitelství Národní bezpečnosti. Hlavním strůjcem těchto sporů byl tehdejší ministr vnitra Václav Nosek. (Veber, 2008). Komunistický režim tyto komplikace ale využil ve svůj prospěch. Na 21. února bylo svoláno lidové shromáždění na Staroměstském náměstí, kterého se zúčastnilo obrovské množství lidí. Hlavním cílem bylo podpořit atmosféru strachu. Jako hlavní řečník vystoupil před dav na balkóně paláce Kinských Klement Gottwald, aby lid seznámil s programem strany a se způsobem řešení vládní krize. Projev měl být i výzvou k podobným akcím v jiných městech, a proto byl vysílán rozhlasem. Poslední den vládní krize 25. února současný prezident Edvard Beneš podlehl velkému nátlaku komunistů a přijal demisi demokratických ministrů. Zároveň podepsal nový návrh Klementa Gottwalda, jenž mu předložil seznam osob, kterými měla být vláda doplněna, kde měli komunisté velkou převahu. Proti revolučnímu puči protestovali převážně studenti, ale jejich průvod na Pražský hrad byl nemilosrdně potlačen příslušníky Sboru národní bezpečnosti. „Jediná naše zbraň byla vlajka a holé ruce, tak jsme zpívali hymnu.“ říká pamětník Zdeněk Boháč. Klement Gottwald zmanipuloval milióny lidí, kteří si v důsledku toho mysleli, že zvítězila dělnická třída. 9. května 1948 byla změněna ústava a nastolen totalitní režim. Změna ústavy představovala větší moc pro KSČ nad vládou a parlamentem. Prezident Edvard Beneš ústavu odmítl podepsat a abdikoval. V polovině června se stal novým prezidentem Československa Klement Gottwald. Tak odstartovala velice krušná léta komunistické totality v Československu. Následovala likvidace soukromého vlastnictví, kolektivizace zemědělství, perzekuce intelektuálů a politické procesy, kde bylo nespravedlivě odsouzeno až 230 tisíc lidí (Eva Rajlichová, Jan Herget, Anna Kottová, 2015, [online]) (MHMP, 2020, [online]).

3.1.3 Rok 1968

Po 50. letech, kdy došlo k upevnění komunismu a k několika významným politickým procesům, například s Miladou Horákovou. Následovala 60. léta, kdy se v začátcích uvolňovala pravidla, čehož využili spisovatelé, filozofové i některá politická i nepolitická hnutí. (NAČR, 2020, [online]). Zrušení cenzury na konci února 1968 bylo velkou událostí, která nenasvědčovala tomu, že by česká společnost byla pod vládou jediné strany, ba naopak, tímto krokem se ČSR stále přibližovala demokratickým hodnotám západního světa. Tohle světlejší období komunistické éry je známo jako pražské jaro. (Moderní dějiny, 2011, [online]). 5. ledna roku 1968 převzal vládu Alexandr Dubček, který byl příznivcem ekonomických i sociálních změn a uvolňování. Společnost tak byla spokojena a začala věřit vizi „socialismu s lidskou tvář“, což se ale v době rozdělení Evropy na kapitalistický západ a socialistický východ jevílo sovětskému vedení jako hrozba. Strach ze ztráty moci v ČSR byl natolik markantní, že musela nastat zásadní změna v přístupu KSČ a celé země, což vyvrcholilo 21. srpna 1968, kdy vojska Varšavské smlouvy vstoupila na území ČR a začalo další nechvalně známé období totality. (Paměť národa, 2020, [online]). Po pražském jaru, které se neslo v duchu uvolňování a jisté míry liberalismu, se tedy česká společnost opět ocitla pod vládou totalitních principů a ideologie. Okupace ČSR začala v ranních hodinách přiletem vojenského letounu a zabezpečením celého ruzyňského letiště tak, aby přiletu dalších letadel nic nebránilo. Po několika hodinách se už tanky s vojáky začaly šířit po Praze a přilehlých oblastech, stejně tak jako pěší vojáci překročili hranice. Ještě ten večer prezident Svoboda zveřejnil prohlášení, že armády Varšavských smluv vstoupily na území státu bez souhlasu české vlády. (Global Security, 2020, [online]). Okupace sovětskými vojsky nebyla zdaleka poklidná a mírná. Dle údajů Ústavu pro studium totalitních režimů zemřelo do konce roku 1968 108 lidí. Hned v první den okupace bylo zabito při střetech u budovy československého rozhlasu několik lidí. Češi umírali nejen v Praze, ale i v Liberci, Brně nebo Bratislavě. (Novinky.cz, 2008, [online]).

3.1.4 Rok 1989

Rok 1989 představoval pro novodobou českou historii významný převrat. Série revolucí v Evropě vedla ke ztrátě politické moci komunistů a následoval kolaps východního bloku. Revoluce byly konány z důvodu veliké nespokojenosti občanů s politickou a sociální situací. Chtěli se více podílet na rozhodování, požadovali

dodržování lidských práv, obecně větší míru demokracie a vést život spravedlivěji a spokojeněji. To vše vyjadřovali při demonstracích pomocí různých transparentů a hesel. V Československu se už v roce 1988 pořádalo několik demonstrací, které ale byly násilně potlačeny. Výjimkou byla demonstrace v prosinci na pražském Škroupově náměstí, která byla oficiálně povolena a obešla se bez větších násilných zákroků. Rok 1989 nezačal už tako mírumilovně, od 15. do 21. ledna na uctění památky Jana Palacha proběhl tzv. Palachův týden. Byly s ním spojené i protestní akce. Bezpečnostní sbory reagovaly na manifestace velice brutálně a nekompromisně. Demonstrace v srpnu a v říjnu už proběhly o něco poklidněji. Rozhodující ale byla studentská manifestace 17. listopadu. Tato demonstrace přerostla v masové protesty (ÚSTR, 2020, [online]). Demonstrace byla oficiálně povolena a byla naplánována nezávislým studentským hnutím Stuha s pomocí Studentského tiskového a informačního střediska. Chartista Václav Benda jim poskytl zázemí pro připravování shromáždění a také jim poradil, aby na zvací leták dali růži, jako symbol nenásilí. Povolení k demonstraci dostali, mohla probíhat na Albertově, ale jejich původní plán byl, aby se konala na Václavském náměstí. Dále chtěli z Albertova pochodovat na Vyšehrad ke hrobu Karla Hynka Máchy, na toto dostali povolení také. Nicméně se báli, že nebude moc velká účast, protože demonstrace nemůže probíhat v centru města. Hodinu před začátkem manifestace však nevěřili vlastním očím, kolik příznivců dorazilo, viděli velké davy. Dorazilo okolo padesáti tisíc lidí. Většina účastníků měla transparenty, které se ale netýkaly smrti Jana Opletala, ale žádaly svobodu, klid a mír. Při pochodu na Národní třídě se ovšem dav setkal s několika stovkami příslušníků Sboru národní bezpečnosti, a navíc zde zasahovaly i jednotky z Odboru zvláštního určení, tzv. červených baretů. Organizátoři v přední linii byli natlačeni na policisty s ochrannými štíty a obušky, lidé do nich zezadu tlačili, protože nevěděli, že jsou zastaveni. Všichni účastníci demonstrace si postupně sedli na zem, aby ukázali, že nechtějí násilí. Policisté je vybízeli k rozchodu, ale kvůli takovému množství lidí nebylo, kam se rozejít. A tak policisté velice brutálně zasáhli. Zastupující organizace vyhlásily okupační stávkou a dali dohromady deset požadavků, při jejichž splnění stávkou ukončí. Následující dny a týdny přinesly to, v co lidé věřili a proč toto všechno podstoupili. Komunistická strana ztratila nadvládu a pod velikým tlakem veřejnosti odstoupila (Paměť národa, 2020, [online]).

3.2 Literární rešerše

Pro lepší porozumění zkoumanému tématu je v následující kapitole představeno několik zásadních publikací nebo výzkumů, které již proběhly a dávají tudíž zajímavý náhled na učivo dějepisu na středních školách v ČR. Následující literární rešerše slouží k vytvoření přehledu již zpracovaných znalostí a vědění o problematice práce (Jana Jersáková, 2010, [online]).

Mezi základní texty byly zařazeny ty, které zkoumají přístup a přehled mladé generace o dějinách. Na rozdíl od této bakalářské práce, která se zaměřuje na 20. století a na zásadní milníky české (československé) historie, v nich často není dán důraz na konkrétní časové období. Je třeba zmínit, že tyto zdroje jsou často součástí velkých, obsáhlejších a odborných výzkumů, tudíž jejich dopad na společnost a význam pro odborné studium je daleko vyšší. Je v nich nicméně kladen důraz na stejný výzkumný objekt a často využita podobná metodologie, a to je hlavní důvod, proč byly vybrány pro tuto rešerši. Použité texty, které by dle autorky měly být představeny, protože se zásadně zabývají tématem bakalářské práce. Jsou vždy nejdříve prezentovány v podobě bibliografického odkazu v konzistentním stylu a poté je popsána hlavní myšlenka a cíle výzkumu.

Pro tento literární přehled byly vybrány následující texty (jsou uvedeny v náhodném pořadí a není tudíž stanoven jeden primární):

- Gracová, Blažena. (2019). Kánon „velkých“ Čechů a jeho role při formování národní identity mládeže prostřednictvím školní výuky dějepisu. *Studia Historica Gedanensia*. (s. 100-119).
- Šubrt, Jiří, Vinopal, Jiří. (2010). K otázce historického vědomí obyvatel České republiky. *Centrum pro výzkum veřejného mínění*. (s. 9-20).
- Factum Invenio. (2012). Stav výuky soudobých dějin. Ústav pro studium totalitních režimů.
- Gracová, Blažena. (2009). Znalost moderních dějin dvacet let po sametové revoluci. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*.
- Gracová, Blažena, Labischová, Denisa. (2014). Z nejnovějšího výzkumu aktuální podoby výuky dějepisu. *Moderní dějiny*.
- Česká televize. (2018). Pětina Čechů neví, že v roce 1918 vzniklo Československo. Znalosti o roce 1938 jsou ještě mnohem horší.

Gracová, Blažena (2019): Kánon „velkých“ Čechů a jeho role při formování národní identity mládeže prostřednictvím školní výuky dějepisu

Hlavním důvodem důležitosti tohoto textu pro tuto práci je jeho předmět pojednání o významu historie ve státu s konstatováním autorky, že fakt, jakým způsobem se vyučuje dějepis na školách zásadně ovlivňuje formování národní identity mladistvých jedinců. Proto je tento dokument vnímán jako relevantní. Podstatné je určitě zmínit, že školní vědění jako takové může být dle Tomáše Janíka a Petra Knechta definováno jako „*souhrn oficiálního, schváleného státem a veřejností ‚posvěceného‘ vědění, které se stává obsahem vzdělávání, [...] část vědění, které má být nastupujícím generacím zprostředkována ve škole*“. Jiří Šubrt nahlíží potom na historii „*jako na soubor představ o minulosti, ale také jako na vědomí určitých souvislostí mezi minulostí, přítomností a budoucností*“, což je zajímavým faktem pro spojení historického vědění a obecným přehledem studentů v našem výzkumu.

Ačkoli se jedná o analýzu prvorepublikových učebnic a jejich obsahu, je logické, že přístup k politizaci historie vyučované na školách se nestal významnější či méně významný ani v současnosti a také vymezuje základní charakteristiky, se kterými tato bakalářská práce pracuje. Je důležité zmínit, že v minulosti kontrola obsahu osnov dějepisu podléhala jiným institucím, a proto nelze zcela srovnat současný demokratický přístup a objektivitu dějepisu s tehdejší pohledem na historická fakta. Dle státu bylo tehdy nutno některá historická fakta pozměnit dle potřeby (odrakouštění populace po vzniku Československa, ospravedlňování komunistického či nacistického režimu atd.). Vzhledem k tomu, že lze předpokládat, že v minulé době bylo na výuku historie kladen větší důraz právě kvůli politizaci a „správné“ výchově mládeže, autorka se domnívá, že ačkoli tento text nevypovídá o povědomí mladé generace o historii státu, i tak lze soudit, že dějepisná výuka na školách byla důležitou součástí všech základních i středních škol (o objektivitě však lze dále diskutovat).

Šubrt, Jiří, Vinopal, Jiří (2010): K otázce historického vědomí obyvatel České republiky

Tento text z roku 2010 je zajímavým výzkumem na téma společenského povědomí o české historii a představách současné populace o dějinách. Jedná se o dotazníkovou analýzu v celospolečenském měřítku, která využívá kombinovaně prvky kvalitativní

i kvantitativní prvky výzkumu (dotazníkové šetření a tzv. focus groups výzkum). Spíše, než o výzkum konkrétních znalostí obyvatel se jedná o jejich zájem o historii, jejich hodnocení a význam, který jí přiřkládají v současné společnosti. V první části dokumentu autoři definují pojem historické vědomí „*nejen jako soubor znalostí, dojmů a představ o minulosti, nýbrž především jako vědomí určitých souvislostí (resp. kontinuity, diskontinuity a změny) mezi minulostí (ukládanou do kolektivní paměti), přítomností a budoucností; jako vědomí, které spoluvytváří postoje lidí k současnosti a budoucnosti*“.

Kvantitativní závěry tohoto výzkumu mohou být interpretovány tak, že celkově populace klade na dějiny státu velký význam, ale paradoxně své znalosti o ní hodnotí jako průměrné až podprůměrné a nesnaží se o vylepšení těchto vědomostí. Televizní pořady potom slouží jako primární zdroj informací ohledně dějin našeho státu. Například z celkového počtu 1071 respondentů odpovědělo 59 %, že se o historii nezajímá, naopak pouze 4 % z nich odpověděla, že se o ni zajímá velmi. Zajímavé také je, že z hlediska významu českých dějin jsou negativně hodnoceny právě události 20. století, naopak pozitivně jsou vnímány Velkomoravská říše, Přemyslovci, národní obrození. Tento výzkum užívá kvantitativních metod a dotazníkového šetření stejně jako tato bakalářská práce, nicméně je jasné, že hlavně kvůli většímu množství respondentů je jeho společenský a akademický dosah jasně vypovídající, na rozdíl od této práce, která monitoruje pouze dvě konkrétní školy.

Factum Invenio (2012): Stav výuky soudobých dějin

Dalším zajímavým a důležitým textem pro tuto práci je výzkum Ústavu pro studium totalitních režimů, který byl proveden v roce 2012 napříč populací učitelů dějepisu kvantitativní metodou online dotazníku. Vzhledem k tomu, že tato práce posuzuje přehled studentů o novodobé historii státu, názory a cíle učitelů dějepisu považuje autorka bakalářské práce jako naprosto zásadní. Tento dokument ÚSTR se zaměřuje hlavně na získání přehledu o stavu výuky českých dějin po roce 1945 a na principy výuky.

Zajímavým závěrem je, že většina učitelů se domnívá, že časová dotace pro předmět dějepisu by měla být zvýšena, protože na výklad moderních dějin a vyhledání materiálů nemají dostatek času nebo že největší překážkou pro výuku dle představ pedagogů je přístup a nezájem žáků. Na otázku, zda je množství hodin věnovaných moderním dějinám odpovídající, se odpovědi rozdělily mezi tři názory: že moderní dějiny by se měly učit výrazně více (31 %), mírně více než dnes (33 %) a zbylá třetina (36 %) si myslí, že je

výuce věnován odpovídající prostor. Podle výzkumu mají studenti největší zájem o válečné dějiny, vzpomínky pamětníků a místní dějiny. Střední zájem mají o dějiny perzekuce a dějiny vědy a techniky. Nejnižší zájem u studentů dle názoru vyučujících mají hospodářské dějiny, dále dějiny evropské integrace, dějiny mimoevropské a politické. Tento fakt samozřejmě nevyjadřuje konkrétní znalosti studentstva, nýbrž pojednává o jejich zájmu o jednotlivé etapy. Lze ale soudit, že pokud žáky určité téma zajímá, budou o něm chtít více vědět, a tudíž budou poté mít i jeho větší znalost. Pro tuto bakalářskou práci tento dokument přinesl zajímavé obohacení o názor osob, které utváří studentovi představu a znalosti o historii, proto je považován za velice relevantní.

Gracová, Blažena (2009): Znalost moderních dějin dvacet let po sametové revoluci

Tento dokument shrnuje výsledky analýzy šetření vědomostí mladých o historii 20. století, analýza byla provedena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Zaměřuje se na žáky základních a studenty středních škol. Otázky byly distribuovány respondentům formou dotazníku ve dvou variantách. Základní informace, která měla být z dotazníkového šetření zjištěna, je například *schopnost časové orientace žáků*: do dotazníku bylo zařazeno sedm nejvýznamnějších událostí 20. století s požadavkem na co nejbližší časové zařazení, těchto sedm událostí bylo konkrétně vybráno následovně:

1. vznik československého státu,
2. vznik českého státu,
3. pád komunistického režimu,
4. počátek nacistické okupace českých zemí,
5. vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava,
6. nástup komunismu k moci,
7. podpis mnichovské dohody.

Zajímavé je, že žáci ZŠ v některých otázkách konkurovali v odpovědích studentům gymnázií, celkově pak byli žáci ZŠ a SOŠ vyrovnání. Nicméně všechny tři skupiny prokázaly solidní znalost základních milníků českých dějin. Tento faktor je důležitý pro tuto bakalářskou práci a milníky, které byly sledovány v tomto šetření, vezme v potaz i tento výzkum.

Další testové úlohy byly například: znalost základních pojmů, prezidenti Československa po roce 1945, přiřazování událostí k osobnostem, významné objevy, ženy v dějinách atd.

Z tohoto výzkumu lze vyvodit několik rysů v rámci vědomostní části šetření:

- Respondentům jsou známější dějiny první poloviny 20. století. Může to být způsobeno tím, že učitelé postupují chronologicky, tudíž se druhá polovina 20. století nestihne v rámci výuky probrat.
- Respondenty více zajímají nepolitická témata, stejně tak o nich mají více znalostí.
- O událostech, které jsou více medializované, toho respondenti ví více.

Nejlépe dle předpokladu autorů dopadli gymnazisté. Důležitou informací na závěr tohoto výzkumu je fakt, že pro studující jsou moderní dějiny atraktivním tématem.

Gracová, Blažena, Labischová, Denisa (2014): Z nejnovějšího výzkumu aktuální podoby výuky dějepisu

Tento výzkum z roku 2014 zkoumal hlavně přístup k výuce dějepisu ze strany učitelů. Zaměřuje se na metody vysvětlení látky, jakým způsobem žáci absorbují vědomosti ze strany pedagogů. Autorky soudí, že je potřeba využívat více aktivizujících metod pro zajímavější pojetí. V první části šetření se tento dokument zabývá převládajícím frontálním stylem výuky (výklad učitele, diktování do sešitu, referát, analýza textů a podobně). Podle učitelů i studentů je nejfrekventovanější metodou stále výklad učitele (86 % respondentů) doprovázený diktováním do sešitu. Téměř polovina pedagogů pak využívá počítačové prezentace. Pouze třetina studentů uvedla, že s diskusemi se setkávali v rámci dějepisu pravidelně, avšak polovina učitelů diskusi uvedla jako samozřejmost.

V druhé polovině se tento výzkum zaměřil na práci s historickými prameny. Obě skupiny (pedagogové i studenti) uvedly, že práce s fotografiemi je důležitou součástí výkladu při prezentaci dějepisných souvislostí, nicméně má většinou pouze ilustrativní funkci. O analýze fotografie hovoří jen 4 % studentů. Hlavním zdrojem informací při dějepisu je stále učebnice, 56 % učitelů ji pravidelně ve svých hodinách využívá. Další důležitou součástí hodin historie jsou internetové zdroje a využití odborných textů.

Pro lepší pochopení, proč studenti mají konkrétní znalosti historie, je nutné vědět, jakým způsobem je dostávají ve školních lavicích. Často učitelé přistupují k pasivnímu

výkladu látky a aktivizující metody jsou stále zastoupeny jen zřídka. Může to být důvod, proč mládež o dějiny jeví menší zájem, strohé zapamatování si faktů ze sešitu není samozřejmě nejlepší učební metodou v jakémkoli předmětu.

Česká televize (2018): Pětina Čechů neví, že v roce 1918 vzniklo Československo. Znalosti o roce 1938 jsou ještě mnohem horší

Jako inspirace pro napsání této bakalářské práce a také pro zastoupení mediální sféry při získávání informací o historickém povědomí byl vybrán tento článek České televize z roku 2018. Shrnuje výzkum, který provedla Agentura NMS Media Research s 1004 respondenty napříč populací ČR. Přibližně pětina Čechů mezi 18 a 65 lety neví, kdy vzniklo Československo, necelá čtvrtina nedokáže říct, co se přihodilo v roce 1968, třetina nemá povědomost o Vítězném únoru 1948 a skoro polovina neví, co znamenal rok 1938. Zajímavé je, že výzkumníci uvádějí, že čím jsou lidé mladší, tím mají menší znalost o historických milnících. Větší znalost historie pak mají muži. Smutným faktem také je, že velká část lidí do 24 let považuje historii za překonanou a nevnímají ji jako součást života. Tento přístup může být ale nebezpečný, jedinci se pak stávají manipulovatelnějšími a častěji končí u různých forem extremismu. Nejvíce informací o historii stále Češi získávají ve školních lavicích, poté z televize.

4 Vlastní práce

4.1 Zvolené subjekty

V této části práce jsou představeny zkoumané střední školy, jejichž studenti poskytli data potřebná pro dotazníkové šetření této práce. Cílem je zjistit odlišnosti ve školách s různým zaměřením. V další podkapitole jsou představeny učební plány dějepisu tak, jak jsou uvedeny na oficiálních stránkách subjektů a jsou porovnány mezi sebou. Předpoklad je, že na všeobecném gymnáziu mají dějiny více prostoru v učebních plánech než na obchodní akademii.

4.1.1 Charakteristika zvolených subjektů

V této práci jsou vyhodnoceny odpovědi studentů ze dvou odlišných subjektů. Je porovnávána obchodní akademie a gymnázium. Tyto dvě střední školy byly zvoleny z důvodu odlišnosti jejich zaměření. Gymnázia mají spíše všeobecné zaměření a předpokládá se, že absolventi gymnázia se budou dále vzdělávat na vysokých školách. Naopak u absolventů obchodní akademie je další studium na jejich uvážení, protože studenti se více zaměřují na obchodní a ekonomický směr, tudíž už mají dostatek znalostí pro práci v oboru.

Jako první zkoumaný subjekt byla vybrána Obchodní akademie Bubeneč. Tato škola byla založena roku 1968 a poskytuje úplné střední vzdělání s maturitou (OA Bubeneč, 2020, [online]). Na výběr jsou dva obory, obchodní akademie a ekonomické lyceum. Ekonomické lyceum je založeno na všeobecnějším přehledu, a proto se tato práce bude věnovat oboru obchodní akademie, kde je kladen větší důraz na ekonomický směr. V tomto oboru si studenti ve druhém ročníku vybírají ze tří volitelných bloků – cestovní ruch, podnikání a letecká doprava. Zároveň byla pro třetí a čtvrtý ročník zavedena možnost volitelného předmětu Práce ve fiktivní firmě. Na tuto školu chodí přibližně 400 žáků a učí zde 36 učitelů, na jednoho učitele tudíž připadá zhruba 12 žáků. Škola spolupracuje s Vysokou školou ekonomickou a s Karlovou univerzitou. Při přijímacích zkouškách na vysoké školy mívají absolventi vysokou úspěšnost (OA Bubeneč, 2020, [online]).

Jako druhý zkoumaný subjekt bylo vybráno šestileté a čtyřleté všeobecné Gymnázium Na Vítězné pláni. V rámci bakalářské práce bude zahrnut pouze čtyřletý obor pro lepší komparaci s věkovou kategorií prvního zvoleného subjektu. Původně byla škola zřízena v poválečném období jako tzv. ruské gymnázium. Až v roce 1967 byla přemístěna

na stávající adresu, nicméně až od roku 1989 působí v této budově gymnázium samostatně. Ve škole je kladen velký důraz na výuku cizích jazyků, ale škola se vyprofilovala jako všeobecně vzdělávací instituce s širokou nabídkou volitelných předmětů v závěrečných ročnících studia, škola také spolupracuje s Karlovou univerzitou (GVP, 2020, [online]). Gymnázium má přibližně 730 žáků a 60 učitelů, průměrný počet žáků na učitele se tak liší od obchodní akademie jen marginálně (GVP, 2017, s. 8-9, [online]). V roce 2018 odešlo ze 111 absolventů 101 na vysoké školy buď v ČR nebo v zahraničí, necelá polovina se pak v dalším studiu zaměřila na ekonomický směr (GVP, 2020, [online]).

4.1.2 Náhled do vzdělávacích plánů zvolených subjektů

V rámci představení jednotlivých učebních plánů dvou zvolených subjektů se následující podkapitola bude zabývat jejich popisem a případným rozdílem mezi nimi.

Z internetových stránek gymnázia bylo možné zobrazit Školní vzdělávací program a učební plány. Pro předmět *Dějepis* jsou poměrně rozsáhlé a podrobné. Gymnázium popisuje časové dotace pro předmět takto: „*Časová dotace povinného vyučovacího předmětu Dějepis je 2 hodiny týdně v prvních třech ročnících, v posledním ročníku nabízíme žákům, kteří mají o daný předmět zájem, volitelné semináře.*

Při výuce používáme nejmodernější učební texty, dějepisné atlasy, dějepisné mapy v elektronické podobě a řadu dalších pomůcek, zejména videodokumenty a audiovizuální prezentace. K výuce dějepisu a společenských věd slouží několik specializovaných učeben vybavených dataprojektorem“ (GVP, 2017, s. 123 [online]).

Dalším velmi důležitým aspektem dějepisné výuky na vybraném gymnáziu jsou určitě pravidelné exkurze na významná historická místa v ČR i mimo naše území. Mezi nejvýznamnější a pro výzkum této bakalářské práce důležité lze považovat například Národní archiv ČR, Armádní muzeum ČR – stálá expozice věnovaná prvnímu a druhému československému odboji, památník Lidice, Terezín, koncentrační tábor v Osvětimi. Hlavním přínosem těchto exkurzí by mělo být „*obohacení tradiční výuky, ale též napomáhá k hlubšímu pochopení časoprostorových souvislostí a přímému ,kontaktu s dějinami“*“ (GVP, 2017, s. 123, [online]).

V roce 2001 byl na gymnáziu založen Historický klub GVP právě s primárním zaměřením na české a světové dějiny 20. století. Kromě individuální práce žáků na tato témata jsou pořádány besedy, přednášky a diskuse s osobnostmi, což opět přináší lepší

celkový rozhled a vnímání historických událostí a jejich posloupností (GVP, 2017, s. 124, [online]).

Co se týče vymezení témat a časových dotací, na gymnáziu se *Dějepis* učí povinně v prvních třech ročnících čtyřletého studia. Ve čtvrtém ročníku se mohou studenti vzdělávat v rámci dějepisného semináře. V prvním ročníku jsou hlavním tématem období starověku a raného středověku, ve druhém ročníku pak období vrcholného a pozdního středověku a počátky novověku a období utváření novodobé společnosti počínaje 18. stoletím. Na začátku třetího ročníku se pak učivo navazuje a pokračuje se 19. stoletím a v druhém pololetí se přistupuje k událostem 20. století a novodobým a nejnovějším dějinám (GVP, 2017, s. 125-132, [online]).

Co se týče vzdělávacích plánů druhého zvoleného subjektu zkoumání Obchodní akademie Bubeneč, plány pro předmět *Dějepis* nebyly zveřejněny na webových stránkách školy. Proto byl e-mailem kontaktován Mgr. Milan Sýkora, učitel předmětů *Český jazyk a Dějepis*, který ochotně sdílel aktuální dokumenty.

Narozdíl od zkoumaného gymnázia se *Dějepis* povinně učí pouze v prvních dvou ročnících, a to s dotací 2 hodiny týdně. V prvním ročníku se pak student zabývá tématy starověku a středověku a novověku. V druhém ročníku se pak hlavním tematickým celkem stávají Dějiny 18., 19. a 20. století, Vztahy mezi mocnostmi, demokracie a diktatura a Svět v blocích, kde se diskutuje hlavně poválečné období a komunismus. Pro blok Demokracie a diktatura, Svět mezi světovými válkami je vyhrazeno 20 hodin a pro Svět v blocích taktéž 20 hodin. Celkově tedy na OA Bubeneč žáci probírají historii 20. století 40 hodin (OA Bubeneč, 2009, s. 1-5).

Charakteristika učiva na OA je dle Školního vzdělávacího programu definována takto: *“Učivo tvoří systémový výběr z obecných (hlavně evropských) a českých dějin. Bylo vybráno vytyčením vybraných důležitých pojmů do tematických celků. Obvyklá chronologická cesta výběru učiva byla zachována.”* Lze předpokládat, že vzhledem k povaze studia a hlavním zaměřením na ekonomické učivo na OA, není dějepis neodmyslitelnou součástí osnov a učiva a žáci se tudíž budou zabývat dějinami v menší míře než na instituci, která má všeobecné zaměření (OA Bubeneč, 2009, s. 1).

Zajímavým faktem je, že časová dotace pro dějiny 20. století je zmíněných 40 hodin, zatímco například pro starověk a novověk je dotace 68 hodin, což znamená celý první ročník (OA Bubeneč, 2009, s. 3-5).

Pro další a rozšířené studium dějepisu není na škole prostor (například formou seminářů či historických výprav jako na GVP).

4.2 Dotazníkové šetření

Dotazník použitý k této bakalářské práci je zcela anonymní a obsahuje 16 otázek. V úvodu dotazníku jsou 3 identifikační otázky. Respondenti jsou dotazováni na jejich věk, pohlaví a školu, kterou studují. Jedna otázka je směřována na jejich spokojenost s počtem vyučovacích hodin, kdy je probírána historie 20. století. Dále je pak 12 otázek s výběrem jedné správné ze čtyř možných odpovědí, které ověřují jejich základní znalosti týkající se čtyř zpracovávaných milníků. Každému milníku odpovídají tři otázky směřované na nejvýznamnější událost konkrétního roku. Jedná se tedy o rok 1939 přičemž hlavní událostí je začátek druhé světové války, jako další milník byl zvolen rok 1948 kde se k moci dostali komunisté, poté byl zvolen rok 1968, kdy dochází k dočasnému zrušení cenzury, nastává pak období zvané jako pražské jaro a následuje okupace Československé republiky. A v neposlední řadě také rok 1989, kdy dochází k tzv. sametové revoluci, tedy k nejzásadnějším politickým změnám pro Československo. Otázky v dotazníku byly po sobě vybrané zcela náhodně. Na dotazník odpovědělo celkem 159 studentů, z toho 71 z Gymnázia Na Vítězné pláni a 88 z Obchodní akademie Bubeneč. V **příloze č. 1** lze nahlédnout do dotazníku předkládaného studentům.

Kvůli situaci v České republice způsobené pandemií covid-19 nebylo možné předložit studentům dotazník osobně, tudíž byl posílán elektronickou formou a není tak možné zajistit, aby si své odpovědi nedohledali, přestože byli požádáni o vyplnění dotazníku pouze na základě jejich znalostí. Nicméně pouze čtyři dotazníky byly vyplněny zcela správně, a tak se dá předpokládat určitá poctivost studentů.

Tato část je zaměřena především na vyhodnocení dotazníků jednotlivých škol a dále pak na porovnání obou škol mezi sebou.

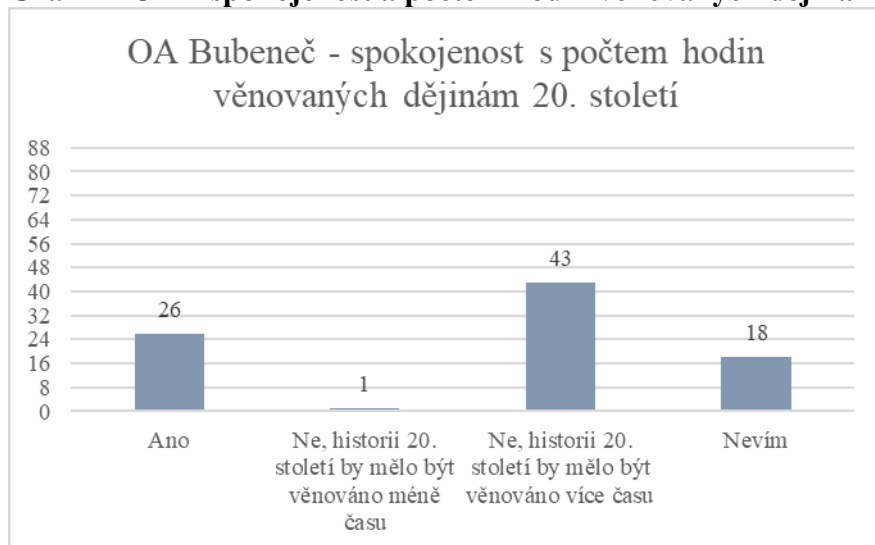
4.2.1 Výsledky jednotlivých škol

Obchodní akademie Bubeneč

Z obchodní akademie se zúčastnilo 88 studentů. Z toho 47 žen a 41 mužů. Na této škole je historie 20. století probírána v druhém pololetí druhého ročníku. Na dotazník odpovídali i studenti prvního ročníku. Ti danou látku ještě neprobírali, nicméně znalosti

o takto známých milnících české historie by měli mít žáci již ze základní školy a na střední škole by se tyto vědomosti měly především obnovit a prohloubit.

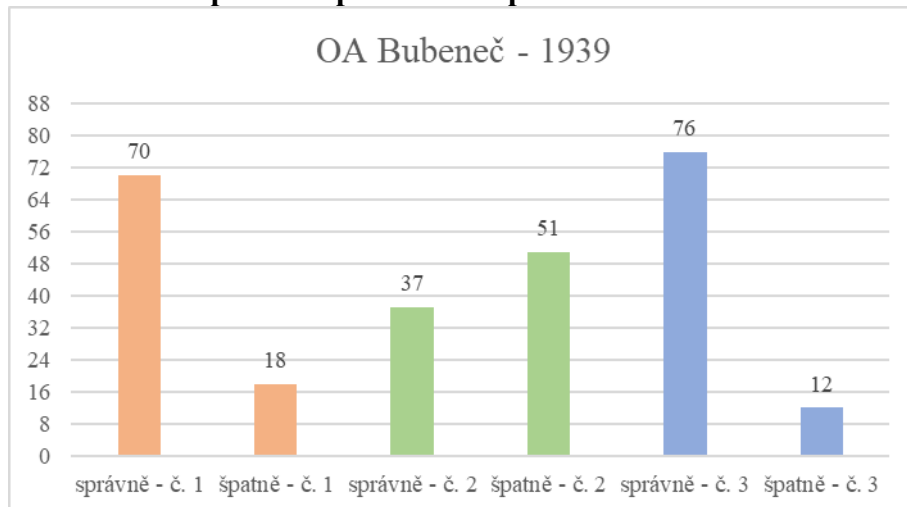
Graf 1 – OA – spokojenost a počtem hodin věnovaných dějinám 20. století

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Respondenti měli sdělit svůj názor na spokojenost s počtem vyučovacích hodin, kdy je probíraná látka věnována historii 20. století. Z **grafu č. 1** je zřejmé, že většina studentů by byla raději, aby historii 20. století bylo věnováno více času. Pravděpodobně proto, že je jim tato látka nejbližší a zároveň pro studenty nejzajímavější. Dále je pak 26 studentů spokojeno se současným počtem vyučovacích hodin věnované historii 20. století. 18 studentů odpovědělo neutrálně. Zde je nejvíce pravděpodobné, že se v hodinách dějepisu k historii 20. století zatím nedostali, a tak na tuto otázku nemohou odpovědět.

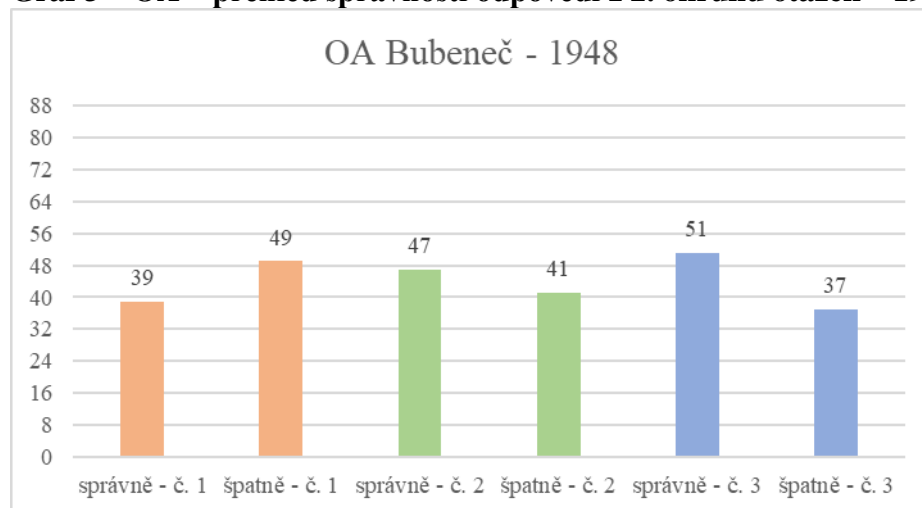
Graf 2 – OA – přehled správnosti odpovědí z 1. okruhu otázek – 1939

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

První okruh otázek se týká roku 1939, kde jsou studenti dotazováni na rok, kdy začala druhá světová válka (1939), dále pak jaké jméno je spojováno s demonstracemi proti nacistické okupaci (Jan Opletal) a nakonec, co bylo vyhlášeno 16. března 1939 (Protektorát Čechy a Morava). Z **grafu č. 2** je vidět, že na otázku „Kdy začala druhá světová válka?“ (č. 1) odpovědělo správně 79,5 % a na otázku „Co bylo vyhlášeno 16. března 1939?“ (č. 3) odpovědělo správně 86,4 %, znamená to, že většina studentů odpověděla na tyto otázky správně a minimum respondentů odpovědělo chybně, zatímco na otázku „Jaké jméno je spojováno s demonstracemi proti nacistické okupaci?“ (č. 2) vědělo správnou odpověď pouze 37 studentů (42,1 %). V nejvyšším zastoupení pak byl *Jan Palach*, kterého zvolilo za správnou odpověď 41 studentů, tedy 46,6 % dotazovaných.

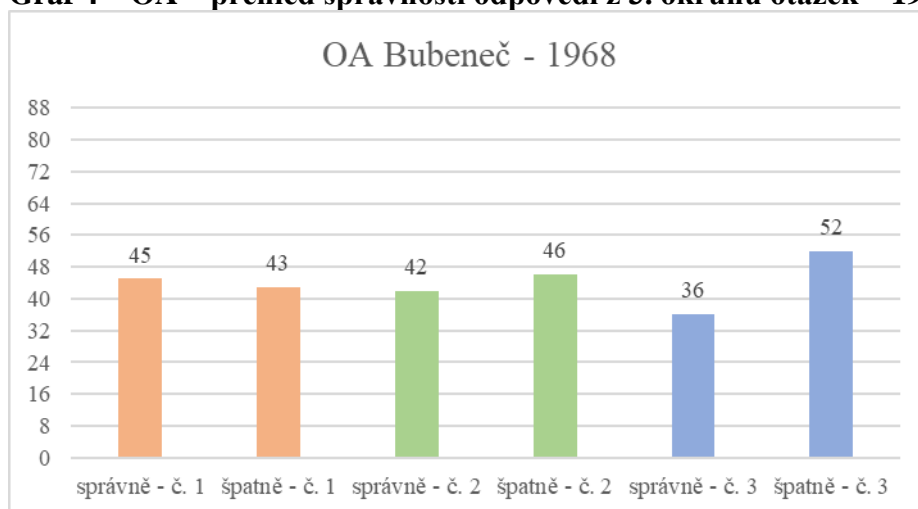
Graf 3 – OA – přehled správnosti odpovědí z 2. okruhu otázek – 1948

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

V **grafu č. 3** je počet správných odpovědí z druhého okruhu otázek týkající se roku 1948. Zde respondenti odpovídali na otázku (č. 1) „Kdo se stal v roce 1948 prezidentem Československa“ (Klement Gottwald), další otázka (č. 2) zněla takto: „V roce 1948 zvítězila u voleb Jednotná kandidátka Národní fronty. Jak se jmenovala strana, která měla nejvyšší procento zastoupení a následně pak ovládla veškeré složky společnosti a hospodářství?“ (Komunistická strana Československa) a ve třetí otázce (č. 3) odpovídali studenti na dotaz „S jakou událostí československých dějin je spojován Vítězný únor? (komunistický převrat). U všech otázek se počet správných odpovědí pohybuje kolem 50 %. U první otázky odpovědělo správně 39 respondentů (44,3 %), nicméně na druhou a třetí otázku odpovědělo správně okolo 55 % respondentů. Dá se tedy říct, že o každé otázce směřované na rok 1948 má přehled pouze polovina studentů, přestože tento rok byl pro československé dějiny důležitý.

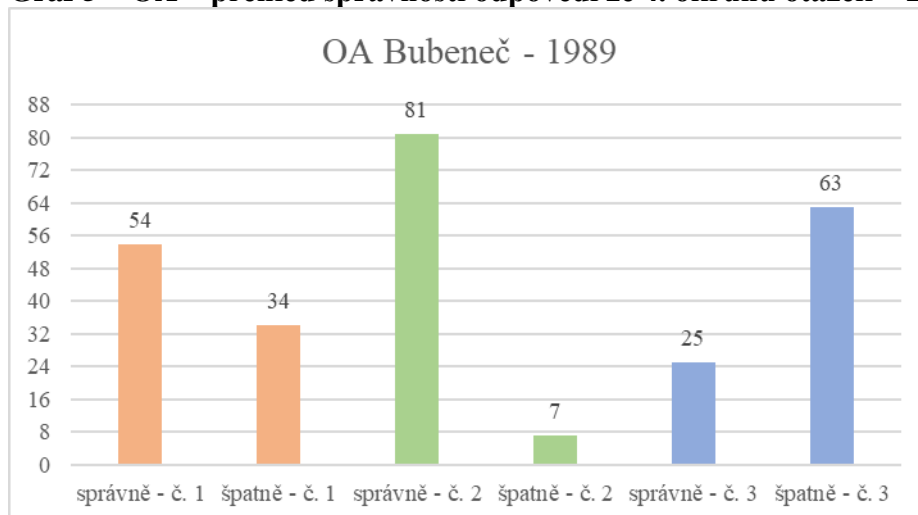
Graf 4 – OA – přehled správnosti odpovědí z 3. okruhu otázek – 1968

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Zde byly respondentům položeny tři otázky týkající se roku 1968. První otázka zněla takto „*Ve kterém z uvedených let byla (alespoň dočasně) zrušena cenzura?*“ (1968), na otázku odpovědělo správně 45 studentů tj. 51,1 % respondentů. Na otázku (č. 2) „*Kdy vstoupila na území ČSR vojska Varšavské smlouvy a započalo tak období normalizace?*“ (21. srpna 1968) správně odpovědělo 42 respondentů (47,7 %). Na poslední otázku (č. 3) „*Který z následujících politiků je spojován s obdobím pražského jara?*“ (Alexandr Dubček) správnou odpověď zapsalo 35 studentů, což je z celkového počtu dotazovaných 39,7 %. V tomto okruhu nejsou znatelné velké odlišnosti, a tak lze říci že počet studentů, kteří zvolili správnou odpověď v dané otázce se blíží k polovině.

Graf 5 – OA – přehled správnosti odpovědí ze 4. okruhu otázek – 1989

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

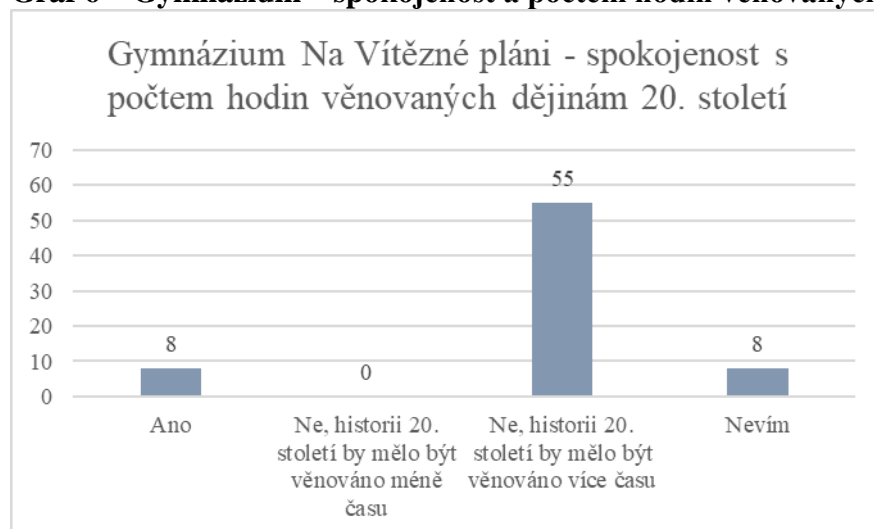
Graf č. 5 ukazuje počet správných odpovědí z okruhu otázek týkajících se roku 1989. Na první otázku „*Kdy bylo založeno Občanské fórum?*“ (1989) odpovědělo správně

54 studentů (61,4 %). Na druhou otázku „*Kdy proběhla tzv. sametová revoluce?*“ (1989) odpovědělo správně dokonce 81 respondentů, což je 92 %. Poslední otázka (č. 3), na kterou odpovědělo správně nejméně studentů, byla „*Odkud vyrážel dav při hlavní demonstraci, která odstartovala sametovou revoluci?*“ (Albertov). Na otázku odpovědělo správně pouze 25 studentů (28,4 %). Nejčastější odpovědí bylo *Václavské náměstí*, tak odpovědělo 27 respondentů což je 30,6 %. Václavské náměstí bylo plánované jako původní místo počátku demonstrace, ale nebylo jim to povoleno a tak byl zvolen právě Albertov, zde povolení dostali. Další hojně zastoupenou odpovědí (22) bylo *Staroměstské náměstí*, ovšem i poslední možnost byla studenty poměrně dost využita – jako správnou odpověď ji zvolilo 14 respondentů.

Gymnázium Na Vítězné pláni

Dotazníkového šetření se na Gymnáziu Na Vítězné pláni zúčastnilo 71 studentů čtyřletého studia. Z celkového počtu respondentů je 47 žen a 24 mužů všech věkových kategorií. Z Obchodní akademie Bubeneč se tedy zúčastnilo o 17 studentů více než z Gymnázia Na Vítězné pláni (dále jen obchodní akademie a gymnázium). Rozdíl mezi pohlavími je znatelný pouze u mužů, kdy diference je právě zmíněných 17 respondentů. Na této škole je historie 20. století probírána ve 3. ročníku během celého druhého pololetí, dále se pak studenti mohou rozvíjet své povědomí v Historickém klubu GVP, kde je tato látka hlavním tématem. V oblasti historie mají studenti tohoto gymnázia také možnost vzdělávat se dále prostřednictvím dějepisného semináře ve 4. ročníku.

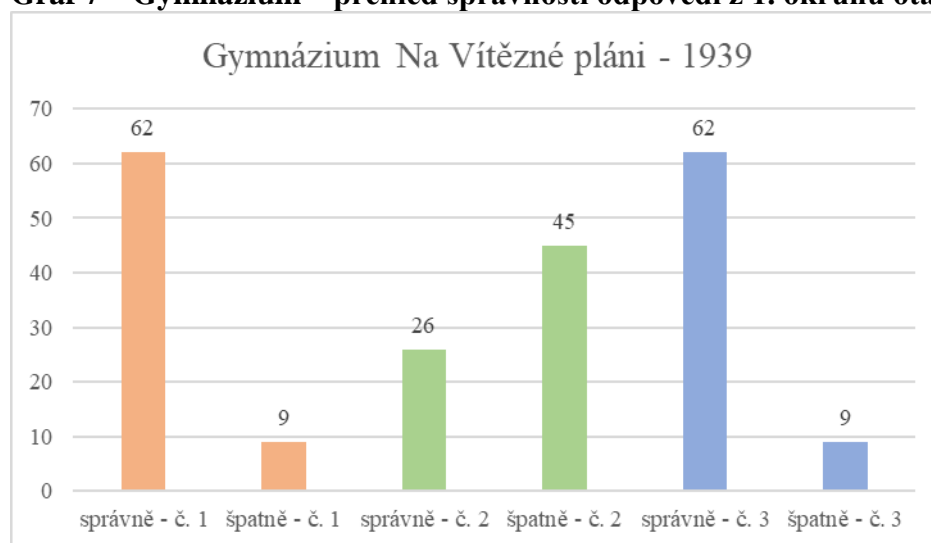
Graf 6 – Gymnázium – spokojenost a počtem hodin věnovaných dějinám 20. století

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Graf č. 6 zobrazuje subjektivní spokojenost s počtem hodin dějepisu věnovaných dějinám 20. století. Stejně jako ve výsledcích z obchodní akademie převažuje názor, že by historii 20. století mělo být věnováno více času. Studentům by pak pravděpodobně nevadilo omezit některé méně zajímavé a méně významné části historie. Tuto odpověď zvolilo 55 studentů, dále pak 8 studentů souhlasilo se současnou situací a stejný počet respondentů se vyjádřilo neutrálním názorem. Na rozdíl od obchodní akademie nikdo nechtěl, aby se počet hodin věnovaných dějinám 20. století snížil.

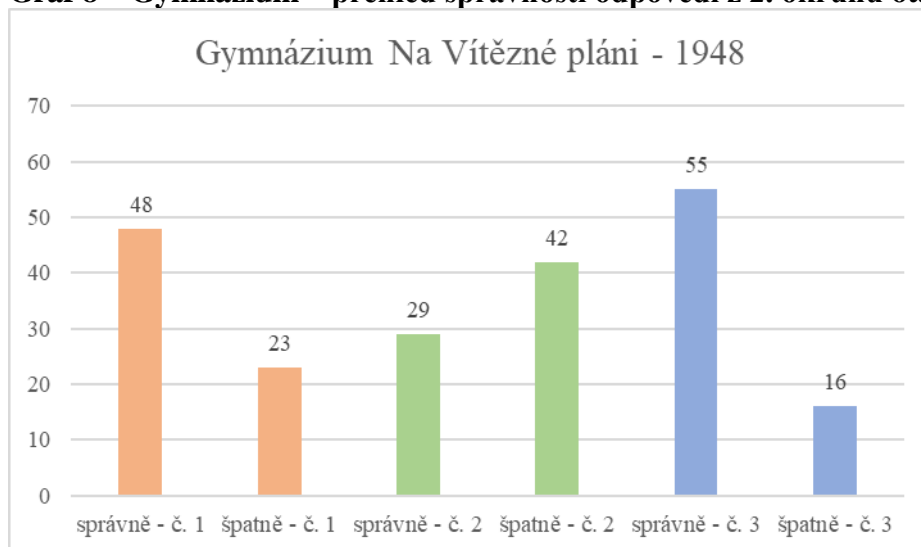
Graf 7 – Gymnázium – přehled správnosti odpovědí z 1. okruhu otázek – 1939

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

V **grafu č. 7** jsou odpovědi na první okruh otázek zaměřené na rok 1939. Na otázku č. 1 „*Kdy začala druhá světová válka?*“ (1939) odpovědělo správně 62 respondentů což je 87,3 %, to je o necelých 8 % více než u obchodní akademie. Otázku č. 2 „*Jaké jméno je spojováno s demonstracemi proti nacistické okupaci?*“ (Jan Opletal) zodpovědělo správně 36,6 % respondentů, v porovnání s obchodní akademií, kde správnou odpověď zvolilo 42,1 % respondentů je vidět pouze malý rozdíl. Druhou nejčastější odpovědí byl *Jan Palach*, kterého zvolilo za svou odpověď 24 studentů (33,8 %). Na 3. otázku „*Co bylo vyhlášeno 16. března 1939?*“ (Protektorát Čechy a Morava) odpověděla správně také většina respondentů, jako tomu bylo u otázky č. 1. Správnou odpověď zvolilo 62 studentů což je 87,3 %, zde je číslo vyšší oproti obchodní akademii o necelé 1 %. Lze tedy říci, že ohledně otázky č. 3 mají přehled studenti obou škol téměř stejný.

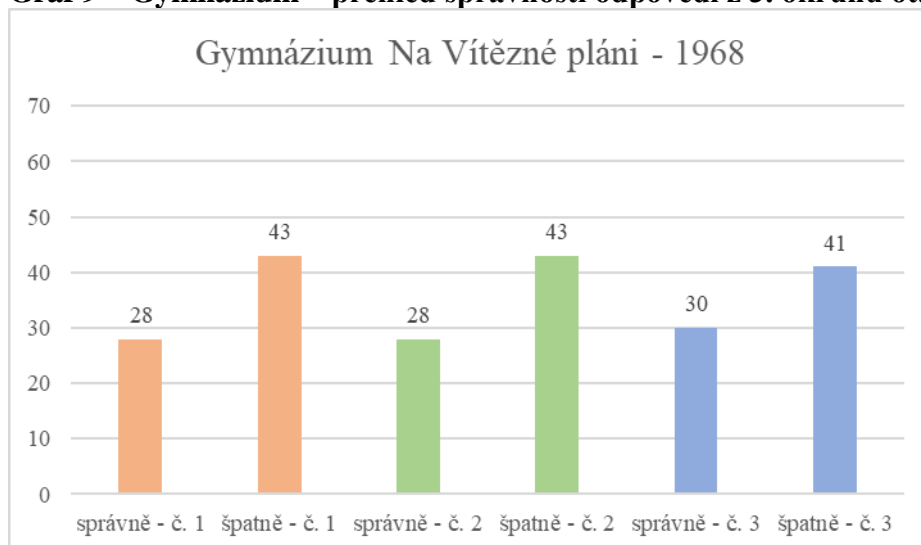
Graf 8 – Gymnázium – přehled správnosti odpovědí z 2. okruhu otázek – 1948

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Vyhodnocení druhého okruhu otázek týkajících se roku 1948 zobrazuje **graf č. 8**. Na první otázku „*Kdo se stal v roce 1948 prezidentem Československa*“ (Klement Gottwald) odpovědělo správně 67,6 % respondentů, z obchodní akademie zvolilo za správnou odpověď 44,3 % studentů, což je o 23,3 % méně. V otázce č. 2 „*V roce 1948 zvítězila u voleb Jednotná kandidátka Národní fronty. Jak se jmenovala strana, která měla nejvyšší procento zastoupení a následně pak ovládla veškeré složky společnosti a hospodářství?*“ (Komunistická strana Československa) odpověděla správně menší část respondentů, pouze 40,8 % což je oproti obchodní akademii méně, tam zvolilo správnou odpověď 53,4 % respondentů. Druhou nejčastější odpovědí byla *Komunistická strana Čech a Moravy*, kterou zvolilo jako svou odpověď 24 studentů (33,8 %). Ve třetí otázce „*S jakou událostí československých dějin je spojován Vítězný únor?*“ (komunistický převrat) odpovědělo správně 77,5 %, zatímco studenti z obchodní akademie odpověděli správně v 56,8 %.

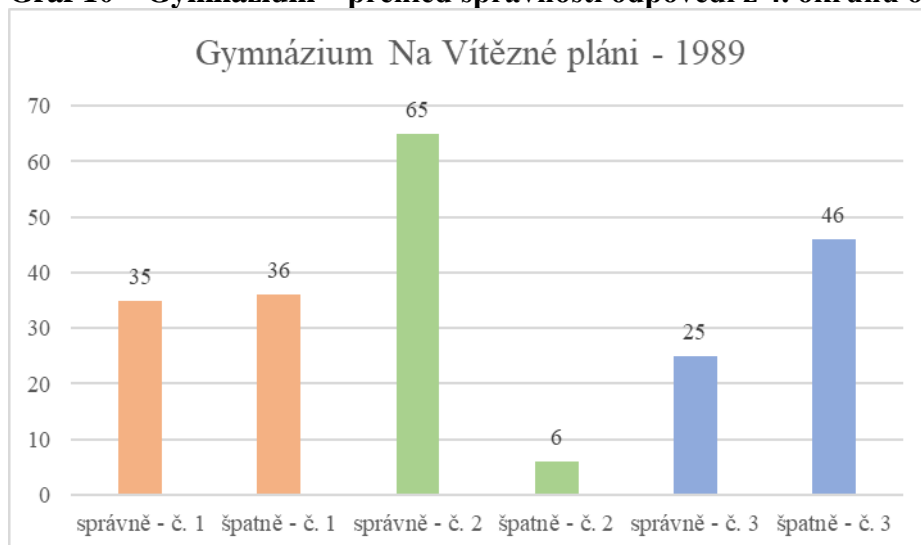
Graf 9 – Gymnázium – přehled správnosti odpovědí z 3. okruhu otázek – 1968

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

Graf č. 9 vyobrazuje správné a špatné odpovědi z 3. okruhu otázek, směřovaného na rok 1968. Ve všech třech otázkách je poměr správných a špatných odpovědí vyrovnaný, u všech pak převažují odpovědi chybné. U první otázky „*Ve kterém z uvedených let byla (alespoň dočasně) zrušena cenzura?*“ (1968) odpovědělo správně 28 respondentů tedy 39,4 %, špatně odpovědělo 43 tedy 60,6 % přičemž nejčastější chybná odpověď byla 1982 kterou zvolilo za svou odpověď 20 studentů (28,2 %). Studenti obchodní akademie vybrali správnou odpověď v 51,1 %, což je o 11,7 % více. Na otázku č. 2 „*Kdy vstoupila na území ČSR vojska Varšavské smlouvy a započalo tak období normalizace?*“ (21. srpna 1968) odpověděl správně stejný počet respondentů tedy 39,4 % a špatně 60,6 %, přičemž druhá nejčastější odpověď byla 28. října 1948, kterou vybralo 19 studentů (26,7 %). U této otázky byl počet správných odpovědí respondentů z obchodní akademie opět vyšší a to 47,7 %, nicméně rozdíl zde byl už pouze 8,3 %. Třetí otázka „*Který z následujících politiků je spojován s obdobím pražského jara?*“ (Alexandr Dubček) byla v porovnání s obchodní akademií nejvíce srovnatelná. Zatímco studentů gymnázia odpovědělo správně 42,3 %, správné odpovědi z obchodní akademie zaznamenaly 39,8 %. V této otázce tedy dominují studenti gymnázia o nepatrný rozdíl 2,5 %. Špatné odpovědi se tedy shodně pohybují na hranici 60 %, přičemž druhou nejčastější odpovědí u obou škol byl *Václav Havel*.

Graf 10 – Gymnázium – přehled správnosti odpovědí z 4. okruhu otázek – 1989

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

V **grafu č. 10** jsou zobrazené výsledky odpovědí z posledního okruhu otázek (rok 1989). V otázce č. 1 „*Kdy bylo založeno Občanské fórum?*“ (1989) přibližně polovina studentů zvolila správnou odpověď a polovina špatnou, zatímco u obchodní akademie převažovaly správné odpovědi (61,4 %). Respondenti z gymnázia jako druhou nejčastější odpověď zvolili rok 1983 (28,7 %). Z grafu je zřejmé že odpovědi na otázku č. 2 „*Kdy proběhla tzv. sametová revoluce?*“ (1989) jsou převážně správné. 91,5 % studentů odpovědělo na tuto otázku správně, téměř stejné procento zaznamenávají i výsledky obchodní akademie. Na třetí otázku „*Odkud vyrážel dav při hlavní demonstraci, která odstartovala sametovou revoluci?*“ (Albertov) odpovědělo správně nejméně respondentů, a to 35,2 %. Studenti z obchodní akademie si v této otázce vedli o něco hůře (28,4 %). Stejně jako u obchodní akademie bylo nejčastější odpovědí *Václavské náměstí* (36,6 %), je zde ale rozdíl pouze v jedné odpovědi.

4.3 Hypotézy

Tato část práce se zaměřuje na vyhodnocení vztahu závislosti mezi jednotlivými znaky na základě správných odpovědí. Jsou stanoveny dvě hypotézy ověřující vztah mezi počtem správných a špatných odpovědí, studovanou školou a pohlavím respondentů. Obě hypotézy jsou následně vyhodnoceny pomocí χ^2 – kvadrát testu nezávislosti. Hladina významnosti byla pro obě hypotézy zvolena 5 %.

První hypotéza posuzuje vztah mezi počtem správných a špatných odpovědí a studovanou školou. Cílem výzkumu je ověřit hypotézu, že studovaná škola (gymnázium nebo obchodní akademie) nemá vliv na povědomí studentů o dějinách 20. století.

1. H_0 : Neexistuje závislost mezi studovanou školou a počtem správných a špatných odpovědí.

Tabulka 2 – Pozorované četnosti studované školy a správných a špatných odpovědí

Pozorované četnosti	Správné odpovědi	Špatné odpovědi	Celkem
Gymnázium Na Vítězné pláni	494	358	852
OA Bubeneč	603	453	1056
Celkem	1097	811	1908

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

H_0 : znaky studovaná škola a správné a špatné odpovědi jsou nezávislé

H_1 : znaky studovaná škola a správné a špatné odpovědi jsou závislé

α : 0,05

Tabulka 3 – Očekávané četnosti studované školy a správných a špatných odpovědí

Očekávané četnosti	Správné odpovědi	Špatné odpovědi
Gymnázium Na Vítězné pláni	489,8553459	362,1446541
OA Bubeneč	607,1446541	448,8553459

Zdroj: vlastní zpracování (2021), vzorec 1, 2, 3, 4

$$\chi^2 = 0,14906672 \quad (\text{vzorec č. 5})$$

$$\chi^2_{\alpha} = 3,841 \quad (\text{tabulka kritických hodnot } \chi^2 \text{ rozdělení})$$

$$0,14906672 < 3,841$$

Nulovou hypotézu **nelze zamítnout**, znaky studovaná škola a správné a špatné odpovědi jsou nezávislé, nebyl tedy prokázán vliv typu školy na povědomí studentů o historii 20. století.

Druhá hypotéza posuzuje vztah mezi počtem správných a špatných odpovědí a pohlavím respondentů. Cílem výzkumu je ověřit hypotézu, že pohlaví nemá vliv na povědomí studentů o dějinách 20. století.

2. H_0 : Neexistuje závislost mezi pohlavím a počtem správných a špatných odpovědí.

Tabulka 4 – Pozorované četnosti pohlaví a správných a špatných odpovědí

Pozorované četnosti	Správné odpovědi	Špatné odpovědi	Celkem
Žena	634	494	1128
Muž	462	318	780
Celkem	1096	812	1908

Zdroj: vlastní zpracování (2021)

H_0 : znaky pohlaví a správné a špatné odpovědi jsou nezávislé

H_1 : znaky pohlaví a správné a špatné odpovědi jsou závislé

α : 0,05

Tabulka 5 – Očekávané četnosti pohlaví a správných a špatných odpovědí

Očekávané četnosti	Správné odpovědi	Špatné odpovědi
Gymnázium Na Vítězné pláni	647,9496855	480,0503145
OA Bubeneč	448,0503145	331,9496855

Zdroj: vlastní zpracování (2021), vzorec 1, 2, 3, 4

$$\chi^2 = 1,726210128 \quad (\text{vzorec č. 5})$$

$$\chi^2_{\alpha} = 3,841 \quad (\text{tabulka kritických hodnot } \chi^2 \text{ rozdělení})$$

$$1,726210128 < 3,841$$

Nulovou hypotézu **nelze zamítnout**, znaky pohlaví a správné a špatné odpovědi jsou nezávislé, nebyl tedy prokázán vliv pohlaví na povědomí studentů o historii 20. století.

5 Výsledky a diskuse

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že největší přehled mají studenti sledovaných středních škol o roku 1939, kdy začala druhá světová válka. Následuje rok 1989, pro který je stěžejní sametová revoluce. S malým rozdílem pak rok 1948. Rok, o kterém mají studenti nejmenší povědomí je rok 1968. Nicméně studenti prokázali, že znalosti o dějinách 20. století mají průměrné. Nelze ale říci, že by studenti o moderní historii neměli zájem. Na základě vyhodnocení otázky zkoumající jejich spokojenost s počtem hodin věnovaných historii 20. století bylo zjištěno, že 61,6 % všech studentů by mělo zájem o více hodin věnovaných dějinám 20. století, 21,4 % studentů je spokojeno se stávajícím počtem hodin. Neutrální odpověď označilo 16,4 % studentů a pouze jeden student (0,6 %) by ocenil méně hodin věnovaných dějinám 20. století.

Dvě hypotézy, které posuzovaly vztah mezi počtem správných a špatných odpovědí, studovanou školou a pohlavím prokázaly, že na povědomí od moderních dějinách studentů nemá vliv ani studovaná škola, ani pohlaví respondenta.

5.1 Doporučení

Na základě vyhodnocení dotazníku se prokázalo, že studenti obou škol mají zájem o historii 20. století. Preferovali by více hodin věnovaných moderní historii, dokonce i na úkor ostatních historických období. Prohloubilo by se tak jejich povědomí a přehled o tomto důležitém období dějin. Vzhledem k nezávislosti počtu správných odpovědí na studované škole a pohlaví, v porovnání s jejich zájmem a současných vědomostech o historii 20. století je třeba studenty o něco více motivovat a zaujmout, a ještě více tím zvýšit jejich zájem o historii. Pak také fixovat a prohlubovat jejich znalosti, vzhledem k důležitosti moderní historie pro budoucí generace. Poutavé, zábavné a naučné hodiny dějepisu by mohly ve studentech vyvolat větší zájem, pochopení a ponaučení se z určitých situací, které se ve vývoji společnosti neustále v drobných obměnách opakují.

6 Závěr

V této bakalářské práci je posouzeno povědomí studentů dvou středních škol o české i československé historii 20. století. Byl vytvořen dotazník, na který odpovědělo celkem 159 studentů z Gymnázia Na Vítězné pláni a z Obchodní akademie Bubeneč. Studenti odpovídali na 12 otázek týkajících se let 1939, 1948, 1968 a 1989.

Dotazníkové šetření poukazuje na to, že studenti mají největší přehled o roku 1939. Na druhou stranu historický milník, o kterém mají respondenti nejmenší povědomí, je rok 1968. Jejich celkové povědomí o vybraných historických milnících je průměrný. Nicméně většina studentů v dotazníku uvedlo, že by ocenilo zvýšení počtu hodin věnovaných historii 20. století na úkor jiného historického tématu. Druhý nejvyšší počet respondentů souhlasil se současným počtem hodin věnovaných tomuto tématu.

V empirické části práce je také ověřeno, že typ školy nemá vliv na počet správných a špatných odpovědí. Na počet správných a špatných odpovědí nemá vliv ani pohlaví respondentů. Tyto hypotézy jsou ověřeny pomocí χ^2 – testu nezávislosti.

Výzkum ukázal, že studenti mají zájem o novodobé dějiny, přestože jejich přehled je průměrný. Řešením by tedy mohl být poutavější výklad pedagogů a následné zvýšení motivace studentů k získání informací o tak důležitých událostech české historie.

V návaznosti na tuto práci by mohl proběhnout další výzkum zaměřený například na to, jak velký zájem jeví studenti o historii jako celku, o které části dějin se zajímají více a o které méně. Na základě výsledků tohoto výzkumu by mohl vzniknout návrh řešení požadavku navýšení počtu hodin věnovaných historii 20. století. Součástí by mohl být také výzkum spokojenosti studentů s výkladem pedagogů. Zaměřit by se mohl na metody a formy výuky, způsoby ověřování vědomostí a atraktivitu těchto jevů pro studenty, případně zjištění preferencí studentů i pedagogů. Dá se totiž předpokládat, že pokud by bylo více přihlíženo k názorům studentů na výuku a jejich často oprávněným požadavkům, mělo by dojít k výraznému zlepšení vztahu těchto mladých lidí k dané vzdělávací oblasti, k prohloubení jejich dějepisných znalostí a ve výsledku zlepšení jejich celkové orientace v historických a společenských souvislostech.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní zdroje

CÍLEK, Roman, MOULIS, Miloslav. *100 hodin, kdy umírala republika*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Epoque, 2009. 167 s. ISBN 978-80-7250-440-4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Vyd. 2., aktualizované. Praha: Portál, 2008. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

KÁBA, Bohumil, SVATOŠOVÁ, Libuše. *Statistické nástroje ekonomického výzkumu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 176 s. ISBN 978-80-7380-359-9.

VEBER, Václav. *Osudové únorové dny 1948*. Vyd. 1. Praha: NLN – Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 426 s. ISBN 978-80-7106-941-6.

7.2 Internetové zdroje

ČT 24, Česká televize. *Pětina Čechů neví, že v roce 1918 vzniklo Československo. Znalosti o roce 1938 jsou ještě mnohem horší* [online]. [cit. 2020-12-28]. Dostupné z WWW: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2547739-petina-cechu-nevi-ze-v-roce-1918-vzniklo-ceskoslovensko-znalosti-o-roce-1938-jsou-jeste>

Factum Invenio. Ústav pro studium totalitních režimů. *Stav výuky soudobých dějin* [online]. (PDF). [cit. 2020-12-27]. Dostupné z WWW: http://www.dejepis21.cz/userfiles/tiny_uploads/vyzkumna-zprava.pdf

Global Security. *Soviet Invasion of Czechoslovakia* [online]. [cit. 2020-07-21]. Dostupné z WWW: <https://www.globalsecurity.org/military/world/war/czechoslovakia2.htm>

GRACOVÁ, Blažena, LABISCHOVÁ, Denisa. *Moderní dějiny. Z nejnovějšího výzkumu aktuální podoby výuky dějepisu* [online]. (PDF). [cit. 2020-12-28]. Dostupné z WWW: file:///C:/Users/Lucie%20C5%BDivn%C3%A1/Downloads/_UserFiles_file_01_Aktuality_VYZKUM.pdf

GRACOVÁ, Blažena. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Znalost moderních dějin dvacet let po sametové revoluci* [online]. (PDF). [cit. 2020-12-28]. Dostupné z WWW: file:///C:/Users/Lucie%20C5%BDivn%C3%A1/Downloads/MR_TEIC_4R_do_cGracova.pdf

GRACOVÁ, Blažena. *Studia Historica Gedanensia. Kánon „velkých“ Čechů a jeho role při formování národní identity mládeže prostřednictvím školní výuky dějepisu* [online]. (PDF). [cit. 2020-12-27]. Dostupné z WWW: <https://www.readcube.com/articles/10.4467%2F23916001hg.19.008.12349>

GVP, Gymnázium Na Vítězné pláni. *Historie školy* [online]. [cit. 2020-11-07]. Dostupné z WWW: <https://www.gvp.cz/skola/historie/>

GVP, Gymnázium Na Vítězné pláni. *Školní vzdělávací program* [online]. (PDF). [cit. 2020-11-07]. Dostupné z WWW: <https://www.gvp.cz/studium/svp/ctyrlete2017.pdf>

GVP, Gymnázium Na Vítězné pláni. *Úspěšnost našich studentů* [online]. [cit. 2020-11-07]. Dostupné z WWW: <https://www.gvp.cz/prijimacky/uspesnost/>

HOPPE, Jiří, CUHRA, Jaroslav, SUK, Jiří. *Moderní dějiny. Proč přijely v srpnu tanky? Příčiny sovětské invaze do Československa roku 1968* [online]. [cit. 2020-07-21]. Dostupné z WWW: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/proc-prijely-v-srpnu-tanky-priciny-sovetske-invaze-do-ceskoslovenska-roku-1968/>

JERSÁKOVÁ, Jana. *Literární rešerše* [online]. (PDF). [cit. 2020-12-27]. Dostupné z WWW: http://kbe.prf.jcu.cz/sites/default/files/diplomky/Literarni_reserse.pdf

MHMP, Muzeum hlavního města Prahy. *Šest dní, které rozhodly o republice* [online]. [cit. 2020-07-21]. Dostupné z WWW: <http://muzeumprahy.cz/unor-1948-v-praze/>

NACR, Národní archiv České republiky. *Politické procesy 50. let* [online]. [cit. 2020-07-21]. Dostupné z WWW: <https://www.nacr.cz/verejnost/badatelna/digitalni-badatelna/politicke-procesy>

Novinky.cz. *Obětí invaze v srpnu 1968 bylo víc, než se dosud uvádělo* [online]. [cit. 2020-07-21]. Dostupné z WWW: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/obeti-invaze-v-srpnu-1968-bylo-vic-nez-se-dosud-uvadelo-40204516>

OA Bubeneč, Obchodní akademie Bubeneč. *Dějepis OA*. [cit. 2020-11-07].

OA Bubeneč, Obchodní akademie Bubeneč. *Výroční zpráva školní rok 2019/2020* [online]. [cit. 2020-11-07]. Dostupné z WWW: http://www.oakrupkovo.cz/data/uploads/vyrocnizpravy/vyrocka19_20.pdf

OA Bubeneč, Obchodní akademie Bubeneč. *50. výročí založení OA (1968–2018)* [online]. [cit. 2020-11-07]. Dostupné z WWW: <http://www.oakrupkovo.cz/galerie-73-50-vyroci-zalozeni-oa-1968-2018>

Paměť národa. *Pražské jaro* [online]. [cit. 2020-07-21]. Dostupné z WWW: <https://www.pametnaroda.cz/cs/prazske-jaro-2>

Paměť národa. *Sametová revoluce* [online]. [cit. 2020-07-22]. Dostupné z WWW: <https://www.pametnaroda.cz/cs/magazin/specialy/sametova-revoluce>

RAJLICOVÁ, Eva, HERGET, Jan, KOTTOVÁ, Anna. iRozhlas. *Před 67 lety vyšli komunisté do ulic, o tři dny později následoval 'Vítězný únor'* [online]. [cit. 2020-07-21]. Dostupné z WWW: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie_historie/pred-67-lety-vysli-komuniste-do-ulic-o-tri-dny-pozdeji-nasledoval-vitezny-unor-_201502211005_akottova2

ŠUBRT, Jiří, Vinopal, Jiří. Centrum pro výzkum veřejného mínění. *K otázce historického vědomí obyvatel České republiky* [online]. (PDF). [cit. 2020-12-27]. Dostupné z WWW: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a1155/f28/%C5%A0ubrt,%20Ji%C5%99%C3%AD;%20Vinopal,%20Ji%C5%99%C3%AD.%20K%20ot%C3%A1zce%20historick%C3%A9ho%20v%C4%9Bdom%C3%AD%20obyvatel%20%C4%8Cesk%C3%A9%20republiky.pdf

ÚSTR, Ústav pro studium totalitních režimů. *Stránky věnované událostem roku 1989* [online]. [cit. 2020-07-22]. Dostupné z WWW: <https://www.ustrcr.cz/uvod/listopad-1989/>

ÚSTR, Ústav pro studium totalitních režimů. *Tři osudové březnové dny: 14.-16. březen 1939* [online]. [cit. 21.7.2020]. Dostupné z WWW: <https://www.ustrcr.cz/uvod/doban-svobody-1938-1945/tri-osudove-breznove-dny-14-16-brezen-1939/>

VHÚ, Vojenský historický ústav Praha. *Vyhláška ze 17. listopadu 1939 o uzavření českých vysokých škol a popravě studentů* [online]. [cit. 2020-07-21]. Dostupné z WWW: <http://www.vhu.cz/exhibit/vyhlaska-ze-17-listopadu-1939-o-uzavreni-ceskych-vysokych-skol-a-poprave-studentu/>

8 Přílohy

Příloha 1 - Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Lucie Živná a studuji Provozně ekonomickou fakultu na České zemědělské univerzitě v Praze. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který bude sloužit jako podkladový materiál pro praktickou část mé bakalářské práce na téma „Povědomí mladé generace o zásadních milnicích české historie“. Dotazník je zcela anonymní. Vyplnění Vám zabere jen pár minut. Nejedná se o test, prosím Vás o zodpovězení otázek na základě Vašich znalostí, dohledáním odpovědí se relevance výzkumu markantně snižuje.

Identifikační otázky

Pohlaví:

žena muž

Váš věk:

15 16 17

18 19 20

Škola, kterou studuji:

OA Bubeneč Gymnázium Na Vítězné pláni

U následujících otázek prosím označte svou odpověď.

1. Domníváte se, že počet hodin věnovaný dějinám 20. století je ve vaší škole dostatečný?

A. Ano

B. Ne, historii 20. století by mělo by být věnováno více času

C. Ne, historii 20. století by mělo být věnováno méně času

D. Nevím

2. Kdy proběhla tzv. sametová revoluce?

A. 1968

B. 1969

C. 1989

D. 1986

3. 16. března 1939 bylo vyhlášeno:

- A. Československo
- B. Protektorát Čechy a Morava
- C. Rakousko-Uhersko
- D. Československá republika

4. V roce 1948 zvítězila u voleb „Jednotná kandidátka Národní fronty“. Jak se jmenovala strana, která měla nejvyšší procento zastoupení a následně pak ovládla veškeré složky společnosti a hospodářství?

- A. Komunistická strana Čech a Moravy
- B. Československá sociální demokracie
- C. Komunistická strana Československa
- D. Československá strana socialistická

5. Kdy bylo založeno Občanské fórum?

- A. 1983
- B. 1989
- C. 1968
- D. 1976

6. Kdy vstoupila na území ČSR vojska Varšavské smlouvy a započalo tak období normalizace?

- A. 28. října 1948
- B. 28. září 1948
- C. 21. ledna 1968
- D. 21. srpna 1968

7. 25. 2. 1948 neboli Vítězný únor je spojován s jakou událostí Československých dějin?

- A. ukončení komunistického režimu
- B. osamostatnění Československa
- C. okupace nacisty
- D. komunistický převrat

8. V jakém roce začala druhá světová válka?

- A. 1938
- B. 1945
- C. 1939
- D. 1942

9. Který z následujících politiků je spojován s obdobím Pražského jara?

- A. Edvard Beneš
- B. Emil Hácha
- C. Alexandr Dubček
- D. Václav Havel

10. Kdo se stal v roce 1948 prezidentem Československa?

- A. Edvard Beneš
- B. Emil Hácha
- C. Václav Havel
- D. Klement Gottwald

11. Ve kterém z uvedených let byla (alespoň dočasně) zrušena cenzura?

- A. 1968
- B. 1982
- C. 1954
- D. 1948

12. Jaké jméno je spojováno s demonstracemi proti nacistické okupaci?

- A. Jan Palach
- B. Jan Opletal
- C. Edvard Beneš
- D. Klement Gottwald

13. Odkud vyrážel dav při hlavní demonstraci, která odstartovala sametovou revoluci?

- A. Albertov
- B. Staroměstské náměstí
- C. Václavské náměstí
- D. Žižkov

Děkuji za Váš čas strávený vyplněním dotazníku.